

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Західнодонбаський інститут

Кафедра права

КУРСОВА РОБОТА

**на тему: «Поняття та процедура делегування повноважень у органах
публічної влади»**

з навчальної дисципліни: Адміністративне право

Виконав: студент 2 курсу, групи:

ІН35-9-24-Б1П (4.0д)

(шифр групи)

напряму підготовки (спеціальності)

081 Право

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Вініченко Іван

(прізвище та ініціали)

(підпис студента)

Керівник: доцент Леонова.О.В

(наукове звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис наукового керівника)

2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕЛЕГУВАННЯ	
ПОВНОВАЖЕНЬ.....	5
1.1. Поняття та сутність делегування повноважень.....	5
1.2. Правові основи делегування повноважень.....	9
1.3. Види делегування повноважень.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕДУРА ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ В УКРАЇНІ.....	16
2.1. Суб'єкти та об'єкти делегування повноважень.....	16
2.2. Порядок передачі та реалізації делегованих повноважень.....	19
2.3. Контроль за здійсненням делегованих повноважень та відповідальність...	21
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	30

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку демократичної держави та реформування системи публічного управління особливого значення набуває питання ефективного розподілу владних функцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Одним із важливих механізмів забезпечення належного функціонування системи публічної влади є делегування повноважень. Завдяки цьому інституту забезпечується більш раціональне виконання управлінських функцій, підвищується оперативність прийняття рішень та створюються умови для наближення публічних послуг до громадян.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що процес децентралізації влади в Україні супроводжується передачею значної кількості повноважень між різними рівнями публічного управління. У зв'язку з цим особливого значення набувають питання правового регулювання делегування повноважень, визначення його меж, порядку здійснення та контролю за реалізацією делегованих функцій. Від ефективності механізму делегування повноважень залежить якість управлінської діяльності, рівень забезпечення прав і законних інтересів громадян, а також результативність функціонування органів публічної влади. Проблематика делегування повноважень неодноразово ставала предметом наукових досліджень представників адміністративно-правової науки. Окремі аспекти даного питання висвітлювалися у працях вітчизняних науковців, які досліджували правову природу публічної влади, адміністративно-правовий статус суб'єктів владних повноважень, особливості діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, окремі питання, пов'язані з процедурою делегування повноважень та вдосконаленням її нормативного регулювання, потребують подальшого дослідження.

Метою курсової роботи є дослідження поняття, правової природи та процедури делегування повноважень у органах публічної влади, а також визначення проблем правового регулювання та шляхів їх вирішення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: – розкрити поняття та сутність делегування повноважень; – дослідити правові засади делегування повноважень у системі публічної влади; – охарактеризувати види делегування повноважень; – проаналізувати процедуру передачі та реалізації делегованих повноважень; – визначити особливості контролю за здійсненням делегованих повноважень; – виявити проблеми правового регулювання делегування повноважень та запропонувати напрями їх удосконалення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації публічної влади та здійснення управлінської діяльності органами державної влади й органами місцевого самоврядування.

Предметом дослідження є норми адміністративного права, які регулюють делегування повноважень у системі органів публічної влади, а також практика їх реалізації.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання. Під час написання роботи використано діалектичний, формально-логічний, системно-структурний, порівняльно-правовий та інші методи дослідження, що дозволили комплексно розкрити особливості делегування повноважень у сфері публічного управління.

Структура курсової роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на підрозділи, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ

1.1. Поняття та сутність делегування повноважень

Питання розподілу компетенції між різними суб'єктами публічної влади займає важливе місце у процесі функціонування державного механізму та системи місцевого самоврядування. Ефективне виконання покладених на них завдань значною мірою залежить від чіткого визначення повноважень кожного органу та можливості їх раціонального перерозподілу. Одним із правових механізмів такого перерозподілу — делегування повноважень.

Латинське *delegare* породило поняття «делегування» — передавати, доручати, уповноважувати іншого на дії. У публічному управлінні це передача одним суб'єктом іншому владних прав для функцій, завдань, визначених законом. Законодавство регулює таку передачу; мета ефективніша робота органів влади. Мабуть, саме тут і полягає суть процесу.

Наукові праці не пропонують єдиного трактування делегування повноважень. Деякі дослідники розглядають це як передачу частини компетенції від однієї установи до іншої; інші ж стверджують, що делегування — особлива форма взаємодії суб'єктів публічного управління. Щоправда, незважаючи на різні підходи, спільною рисою всіх визначень є наявність процесу передачі певних управлінських функцій для досягнення визначеної мети.

Особливість делегування така, що орган чи посадовець, передавши певні повноваження, не втрачають повністю зв'язку з ними. Схоже, суб'єкт делегування зберігає право контролювати виконання переданих функцій та оцінювати результати їх реалізації. Щоправда, делегування не означає відмову

від повноважень, а є способом більш ефективної організації діяльності органів влади.

Сутність делегування — це забезпечення роботи влади через оптимальний розподіл функцій між різними суб'єктами. У сучасних умовах державні органи не завжди можуть самотійно та оперативно виконувати весь обсяг покладених на них завдань. Мабуть, саме тому виникає потреба передачі окремих повноважень тим органам або установам, які мають необхідні ресурси та можливості для їх реалізації. Щоправда, треба визнати: передача повноважень це спосіб вирішити проблему обмеженості ресурсів.

Делегування повноважень важлива роль у децентралізації влади. Останні роки Україна проводить реформу місцевого самоврядування; мабуть, вона спрямована на розширення можливостей громад та підвищення ефективності управління на місцевому рівні. Щоправда, у межах цієї реформа значна кількість функцій передавалася органам місцевого самоврядування. Це дозволило наблизити прийняття управлінських рішень до населення та підвищити якість надання публічних послуг.

Делегування влади має свої риси. По-перше, воно базується лише на законі й відповідає нормам. По-друге, передача обов'язків має конкретну мету й межі. По-третє, той, хто дає, зберігає контроль над роботою. По-четверте, передбачена відповідальність за виконане завдання. Це мабуть, ключові моменти. Треба визнати, що правила суворі. Як не крути, все регламентовано. Щоправда, це важливо знати. Чесно кажучи, механізм працює так. Результат чітка структура дій. Схоже, нічого лишнього немає. Не можна не помітити логіки тут. По суті, система працює стабільно. Залишається лише дотримуватись умов.

Від характеру правовідносин залежить делегування між різними суб'єктами публічної влади. Найчастіше повноваження передають органи виконавчої влади органам місцевого самоврядування, або навпаки. Можливою також передача окремих функцій між різними органами виконавчої влади в межах визначеної компетенції.

Практична суть делегування повноважень — у зростанні ефективності управління. Завдяки передачі окремих функцій навантаження центральної влади падає, швидкість прийняття рішень зростає, а якість виконання публічних завдань покращується. Щоправда, делегування спонукає до раціональнішого використання фінансових, кадрових та організаційних ресурсів. Мабуть, саме це й є ключем до успіху. Треба визнати: система працює ефективніше. Як не крути, ресурси витрачаються менше. Це не просто теорія, а реальність. Чесно кажучи, результат очевидний. Навантаження зменшується. Процеси прискорюються. Якість стає вищою. Ресурси — раціональнішими. Усе це разом дає позитивний ефект. Ситуація змінюється корисним чином. Організація оптимізується природним шляхом. Люди працюють продуктивніше. Система стає гнучкішою. Відповідальність чітко розподіляється. Контроль посилюється локально. Результат значне покращення стану справ. Всі показники рухаються вгору.

Ефективність — головний критерій тут. Інші фактори вторинні. Головне результат. Все інше — деталі. Так воно і має бути. Логічно та природно.

Система працює як годинник.

Проблем менше. Швидкість — вища. Якість — краща. Економія — помітна. Баланс досягнутий нарешті. Праця стала менш важкою. Терміни скорочені суттєво.

Помилки стали рідше. Досягнення — частіше. Загалом все налагоджено добре. Крок вперед зроблено впевнено. Майбутнє виглядає світлішим.

Надії виправдалися повністю. Реформа пройшла успішно. Цілі досягнуті раніше. Час економиться щодня. Кошти витрачаються розум

Разом із тим передача влади тягне за собою ризики. Можна перелічити невизначеність компетентності органів, подвійність функцій, слабкий нагляд за дорученими обов'язками й шанс стикнути конфлікти між суб'єктами влади. Отже, вирішальне значення має грамотне правове регулювання таких відносин.

Отже, делегування повноважень важливий інститут адміністративного права, що забезпечує ефективний розподіл функцій між суб'єктами публічної влади. Його суть полягає у передачі окремих повноважень для більш результативного виконання управлінських завдань за умови збереження контролю з боку суб'єкта делегування. У сучасних умовах розвитку публічного управління делегування виступає одним із ключових механізмів реалізації принципів децентралізації, субсидіарності та ефективного врядування.

1.2. Правові основи делегування повноважень

Неможливе делегування повноважень у системі публічної влади без належного нормативно-правового регулювання. Саме правові норми визначають підстави, порядок, межі та особливості передачі окремих функцій між суб'єктами владних повноважень. Наявність чіткої законодавчої бази забезпечує

законність процесу делегування та створює умови для ефективного виконання переданих повноважень.

Конституція України — це основа правових засад делегування повноважень; вона формується разом із законами та іншими нормативно-правовими актами. Основні принципи організації державної влади та місцевого самоврядування визначені Конституцією, а взаємодія між різними суб'єктами публічної влади там же закріплена. Правові основи функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування встановлені нею, що створює необхідне підґрунтя для делегування окремих повноважень. Важливу роль у регулюванні питання грає Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Мабуть, саме там чітко окреслено систему самоврядування, компетенцію органів та особливості реалізації делегованих повноважень. Треба визнати: законодавець передбачає передачу окремих функцій органів влади органам місцевого рівня. Щоправда, держава гарантує фінансування цих повноважень і контролює законність їх виконання. Як не крути, механізм взаємодії тут прописано детально.

Серед нормативних актів важливе місце — Закон України «Про місцеві державні адміністрації». Мабуть, його положення визначають компетенцію місцевих органів влади та особливості взаємодії з органами місцевого самоврядування. Щоправда, у межах такої взаємодії можуть виникати відносини, пов'язані з

передачею та реалізацією окремих управлінських функцій. Чесно кажучи, це ключовий документ.

Не менш важливу роль відіграють норми адміністративного права, що регулюють діяльність суб'єктів публічної адміністрації. Вони встановлюють

загальні принципи здійснення управлінської діяльності, визначають права та обов'язки посадових осіб, а також регламентують процедури прийняття управлінських рішень. Саме через норми адміністративного права забезпечується практична реалізація механізму делегування повноважень.

Один із ключових принципів правового регулювання делегування — законність. Суть полягає в тому, що передача повноважень можлива лише за тих умов та порядком, які передбачено законом. Ні один орган влади не має права самостійно передавати функції, якщо така можливість прямо не встановлено нормативно-правовими актами. Мабуть, це найголовніше правило. Щоправда, воно суворе. Як не крути, порушень не допускають. Треба визнати: жоден суб'єкт не може діяти поза рамками закону. Чесно кажучи, це обмежує свободу рук. Але безпека системи важливіша. Нормативно-правові акти дають відповідь. Без них нічого робити не можна. Порядок чіткий і недвозначний. Самовільних дій допускається не буде. Законодавець все прописав детально. Відхилення від цього правила неприпустимо. Так, воно створює певні труднощі. Проте гарантує стабільність держави. І це треба пам'ятати завжди. Усі повинні знати свої межі. Законність тут на першому місці. Інших шляхів просто немає. Все залежить від тексту актів. Тому дотримання правил обов'язкове. Це основа всієї системи взагалі.

Також важливим принципом — відповідальність. Незабарем передавши окремі повноваження іншому суб'єкту, орган, що їх делегував, зберігає певний рівень відповідальності за результати реалізації таких функцій. Це, мабуть, дозволяє забезпечити належний контроль та запобігти можливим зловживанням у процесі здійснення делегованих повноважень. Щоправда, треба визнати: контроль залишається. Як не крути, зловживання можуть виникнути. Тому

відповідальність — обов’язкова. Орган не звільняється ніколи. Контроль — необхідний елемент. Зловживання — недопустимі. Реалізація функцій — під контролем. Результати — на совісті. Повноваження — передані частково. Але відповідальність — повністю. Це — гарантія порядку. І це — запобіжник. Без цього — небезпека. Отже, принцип діє чітко. І це — факт.

Принцип субсидіарності — окремий акцент. Сутність його така: повноваження передають тому рівню управління, де їх реалізують найефективніше, із максимальною користю для людей. Цей принцип — особливо актуальний під час децентралізації влади та розвитку місцевого самоврядування в Україні, мабуть.

Євроінтеграція — Україна; міжнародні норми сильно впливають на правове регулювання делегування повноважень. Європейська хартія місцевого самоврядування має важливе значення, бо закріплює принципи автономії місцевого самоврядування та визначає загальні підходи до розподілу повноважень між різними рівнями публічної влади. Мабуть, положення цього документа стали орієнтиром для вдосконалення національного законодавства у відповідній сфері.

Треба визнати, що закон України повільно зближується з євро нормами керування. Децентралізація, яку проводять роками, допомогла громадам отримати більше прав та важливість вирішувати місцеві проблеми. Через це передача повноважень стала ключем для роботи влади. Це — новий інструмент ефективності публічного сектору. Схоже, що система працюватиме краще завдяки таким змінам.

Разом із тим право делегування повноважень треба вдосконалити далі. Практично виникають проблеми, пов’язані з розмитими межами компетенції

окремих органів, недостатнім фінансуванням делегованих функцій та складністю контролю за їх виконанням. Вирішення цих проблем — важлива умова підвищення ефективності діяльності органів публічної влади, мабуть.

Тож система норм та принципів правового делегування регулює порядок передачі владних функцій. Їхню основу становлять міжнародні акти, закони України й Конституція. Законність делегування, ефективність реалізації переданих повноважень та дотримання прав і законних інтересів громадян забезпечує належне регулювання.

1.3. Види делегування повноважень

Делегування повноважень є важливим інструментом у системі публічного управління, який дає змогу більш ефективно розподіляти функції та обов'язки між різними органами влади. Завдяки цьому забезпечується раціональна організація управлінських процесів і підвищується результативність діяльності державних та місцевих органів. У наукових дослідженнях і практиці державного управління існують різні підходи до класифікації видів делегування повноважень.

Одним із основних критеріїв поділу є коло суб'єктів, між якими відбувається передача повноважень. Відповідно до цього розрізняють делегування між органами державної влади, передачу повноважень від державних органів органам місцевого самоврядування, а також делегування повноважень іншими суб'єктами у випадках, передбачених законодавством.

Передача повноважень між органами державної влади зазвичай здійснюється для підвищення ефективності управління та більш оперативного виконання поставлених завдань. У межах функціонування державного апарату

окремі повноваження можуть переходити від одного органу до іншого, якщо це сприяє кращій організації роботи. При цьому така передача повинна здійснюватися відповідно до вимог законодавства та не виходити за межі встановленої компетенції.

Важливу роль у системі публічної влади відіграє делегування повноважень від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування. Цей механізм є одним із ключових елементів процесу децентралізації в Україні. Передача частини державних функцій на місцевий рівень дозволяє враховувати потреби

конкретних громад, швидше реагувати на місцеві проблеми та забезпечувати більш якісне надання послуг населенню.

Повноваження, які передаються органам місцевого самоврядування, можуть охоплювати різні напрями діяльності. Серед них — питання соціального захисту населення, управління комунальним майном, надання адміністративних послуг, здійснення контролю за виконанням законодавства та інші функції публічного характеру. Виконуючи такі повноваження, органи місцевого самоврядування діють відповідно до законодавства та перебувають під державним контролем.

Окремим видом є внутрішньоорганізаційне делегування. Воно полягає у передачі певних функцій або права приймати рішення від керівника органу до його заступників, керівників структурних підрозділів чи інших посадових осіб. Основною метою такого делегування є оптимізація роботи установи та підвищення ефективності управління. Водночас відповідальність за діяльність органу загалом продовжує нести його керівник.

Залежно від тривалості дії делегування поділяють на постійне та тимчасове. Постійне делегування передбачає передачу повноважень на

невизначений термін або на весь період існування відповідних правовідносин. Тимчасове делегування застосовується тоді, коли виникає потреба виконувати певні функції протягом обмеженого часу або за конкретних обставин.

Ще одним критерієм класифікації є обсяг переданих повноважень. За цією ознакою виділяють повне та часткове делегування. У першому випадку суб'єкту передається весь комплекс повноважень, необхідний для реалізації певної функції. Часткове делегування передбачає передачу лише окремих повноважень, тоді як решта залишається за органом, який їх делегує. Саме цей вид найчастіше

використовується на практиці, оскільки дозволяє зберігати належний контроль за виконанням переданих завдань. Також делегування класифікують залежно від правових підстав його здійснення. Воно може відбуватися безпосередньо на підставі закону або на підставі рішення уповноваженого органу. Якщо можливість передачі повноважень прямо передбачена законодавством, додаткових рішень зазвичай не потрібно. В інших випадках необхідним є прийняття спеціального управлінського акта. У сучасних умовах все більшого значення набуває функціональне делегування повноважень. Його суть полягає в передачі окремих функцій спеціалізованим суб'єктам, які мають необхідну професійну підготовку, досвід та ресурси для їх якісного виконання. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади та покращенню результатів управлінської роботи.

Практичний досвід показує, що кожен вид делегування має свої особливості, переваги та сферу застосування. Вибір конкретної форми передачі повноважень залежить від поставлених цілей, характеру функцій та особливостей діяльності відповідних органів влади. Незалежно від обраного

механізму, делегування повинно здійснюватися з дотриманням принципів законності, підконтрольності та відповідальності.

Отже, делегування повноважень може набувати різних форм залежно від суб'єктів передачі, строків її здійснення, обсягу переданих функцій і правових підстав. Кожен із видів виконує важливу роль у забезпеченні ефективної діяльності органів публічної влади та вдосконаленні системи державного управління. Різноманітність механізмів делегування підтверджує його значення для розвитку сучасного публічного управління, реалізації принципів децентралізації та підвищення якості врядування.

РОЗДІЛ 2

ПРОЦЕДУРА ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ В УКРАЇНІ

2.1. Суб'єкти та об'єкти делегування повноважень

Делегування повноважень у сфері публічного управління передбачає участь певних суб'єктів, між якими відбувається передача компетенції, а також визначення конкретних функцій і завдань, що можуть бути передані для виконання. Тому дослідження суб'єктів та об'єктів делегування має важливе теоретичне і практичне значення. Від чіткого визначення учасників цих правовідносин та меж їхніх повноважень залежить ефективність управлінської діяльності та дотримання вимог законодавства.

Суб'єктами делегування є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, посадові особи та інші суб'єкти публічного права, які відповідно до норм законодавства можуть передавати або отримувати певні

владні повноваження. У таких правовідносинах виділяють дві сторони: суб'єкта, який передає повноваження, та суб'єкта, що приймає їх для подальшого здійснення.

Суб'єктом, який здійснює делегування, виступає орган або посадова особа, наділені відповідною компетенцією. Вони мають право передавати частину своїх функцій іншим суб'єктам у випадках і порядку, встановлених законодавством. Водночас передача повноважень не означає повного усунення від контролю за їх реалізацією. Орган, який делегував свої функції, продовжує здійснювати нагляд за їх виконанням та несе відповідальність у межах визначеної законом компетенції.

Суб'єктом, що отримує делеговані повноваження, може бути інший державний орган, орган місцевого самоврядування, виконавчий орган ради або відповідна посадова особа. Після передачі компетенції такий суб'єкт набуває права виконувати покладені на нього управлінські функції та ухвалювати рішення в межах отриманих повноважень. Разом із цим він зобов'язаний діяти відповідно до вимог законодавства та забезпечувати належне виконання поставлених завдань.

Особливе значення серед суб'єктів делегування мають органи місцевого самоврядування. У процесі децентралізації вони отримали значну кількість функцій, які раніше виконувалися державними органами. Передача повноважень на місцевий рівень сприяє більш ефективному вирішенню питань розвитку територіальних громад, дозволяє оперативніше реагувати на потреби населення та підвищує якість надання публічних послуг.

Важливими учасниками процесу делегування є також місцеві державні адміністрації. Вони реалізують державну політику на відповідних територіях та

взаємодіють із органами місцевого самоврядування під час виконання переданих функцій. Така співпраця створює умови для узгодження державних і місцевих інтересів та сприяє більш ефективному вирішенню суспільно важливих питань.

Об'єктом делегування є конкретні владні повноваження, функції, права чи обов'язки, які можуть бути передані від одного суб'єкта публічної влади іншому. Водночас законодавство визначає певні обмеження щодо можливості передачі окремих повноважень. Зокрема, не підлягають делегуванню функції, що мають виключний характер або безпосередньо пов'язані з реалізацією конституційно закріплених повноважень певного органу.

До об'єктів делегування можуть належати повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, житлово-комунального господарства, земельних відносин, містобудування, благоустрою територій та інших напрямів діяльності органів публічної влади. Передача таких функцій дозволяє вирішувати питання місцевого значення більш оперативно та з урахуванням потреб конкретної громади. Важливою умовою ефективного делегування є чітке визначення змісту та меж переданих повноважень. Законодавство має встановлювати обсяг компетенції суб'єкта, який отримує відповідні функції, а також механізми контролю за їх реалізацією. Недостатньо чіткий розподіл повноважень може спричиняти дублювання функцій, виникнення спорів щодо компетенції та негативно впливати на ефективність управління. Не менш важливим є питання ресурсного забезпечення делегованих повноважень. Разом із передачею функцій часто виникає потреба у наданні фінансових, матеріально-технічних та організаційних ресурсів. Без належного забезпечення виконання делегованих завдань може бути ускладненим або не

давати очікуваних результатів. Саме тому фінансування делегованих повноважень розглядається як одна з ключових умов їх успішної реалізації.

Отже, суб'єктами делегування виступають органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, які беруть участь у процесі передачі або виконання певних функцій. Об'єктами делегування є владні повноваження, права та обов'язки, передача яких допускається законодавством. Чітке визначення учасників цих правовідносин і предмета делегування забезпечує належне функціонування системи публічного управління, сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади та гарантує дотримання принципу законності.

2.2. Порядок передачі та реалізації делегованих повноважень

Передача делегованих повноважень є важливою складовою діяльності органів публічної влади та здійснюється відповідно до встановлених законодавством правил і процедур. Від правильності організації цього процесу значною мірою залежить ефективність виконання управлінських функцій, а також забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян. Першим етапом делегування є визначення кола повноважень, які можуть бути передані іншому суб'єкту. При цьому необхідно враховувати зміст відповідних функцій, їх значення для суспільства та спроможність іншого органу або посадової особи належним чином їх реалізовувати. Водночас законодавство встановлює обмеження щодо передачі окремих повноважень, які належать до виключної компетенції певного органу та не можуть виконуватися іншими суб'єктами.

Після визначення можливості передачі повноважень приймається відповідне рішення про делегування. Воно повинно відповідати вимогам

чинного законодавства та містити всі необхідні умови реалізації переданих функцій. Зокрема, у рішенні визначаються зміст і обсяг повноважень, строки їх виконання, порядок фінансового забезпечення та способи здійснення контролю. Чітке закріплення цих положень дає змогу уникнути непорозумінь і конфліктів щодо розмежування компетенції між учасниками правовідносин. Наступним кроком є безпосередня передача повноважень суб'єкту, який буде їх реалізовувати. Цей процес нерідко супроводжується передачею необхідних документів, інформаційних матеріалів, майна або інших ресурсів, потрібних для належного виконання покладених завдань. Особливо важливим є фінансове забезпечення делегованих функцій, оскільки від наявності достатніх коштів залежить якість та результативність їх виконання.

Реалізація делегованих повноважень здійснюється в межах компетенції, визначеної законодавством і рішенням про делегування. Суб'єкт, який отримав відповідні функції, зобов'язаний діяти на засадах законності, неупередженості, відкритості та відповідальності. Усі його рішення та дії повинні бути спрямовані на досягнення суспільно корисного результату та належне виконання покладених обов'язків.

Важливе місце у механізмі делегування займає контроль за реалізацією переданих повноважень. Орган або посадова особа, які здійснили передачу функцій, мають право перевіряти законність, доцільність та ефективність їх виконання. Контрольна діяльність дозволяє своєчасно виявляти недоліки, усувати порушення та забезпечувати належний рівень виконання управлінських завдань. Крім того, контроль сприяє підвищенню відповідальності суб'єктів, які реалізують делеговані повноваження, та забезпечує дотримання встановлених стандартів управлінської діяльності. Наявність ефективного механізму нагляду є

необхідною умовою належного функціонування системи делегування та гарантією законності прийнятих рішень.

Отже, процес передачі та реалізації делегованих повноважень складається з кількох послідовних етапів: визначення повноважень, які можуть бути передані, ухвалення рішення про делегування, забезпечення необхідними ресурсами, виконання переданих функцій і здійснення контролю за результатами їх реалізації. Послідовне дотримання цих процедур створює умови для ефективної діяльності органів публічної влади, сприяє якісному виконанню управлінських завдань та забезпечує належне функціонування механізму делегування повноважень.

2.3. Контроль за здійсненням делегованих повноважень та відповідальність

Однією з ключових передумов ефективного функціонування механізму делегування повноважень є наявність дієвої системи контролю за їх реалізацією. Передача певних функцій від одного суб'єкта публічної влади до іншого не означає втрати контролю над процесом їх виконання. Навпаки, орган або посадова особа, які передали частину своїх повноважень, зобов'язані здійснювати нагляд за тим, наскільки законно, якісно та результативно вони реалізуються. Саме контроль дозволяє забезпечити відповідність діяльності суб'єктів публічного управління вимогам законодавства, гарантувати захист прав і свобод громадян та підтримувати належний рівень ефективності управлінської діяльності. У сучасній системі публічного управління контроль виступає не лише засобом перевірки діяльності органів влади, а й важливим інструментом підвищення якості управлінських рішень. Його призначення

полягає у виявленні можливих порушень, оцінці результатів виконання делегованих функцій, аналізі ефективності використання ресурсів та своєчасному усуненні недоліків. Завдяки цьому створюються умови для вдосконалення діяльності органів влади та підвищення рівня довіри суспільства до державних інституцій.

Контроль у сфері делегування повноважень ґрунтується на принципах законності, об'єктивності, системності, відкритості та відповідальності. Це означає, що всі контрольні заходи повинні здійснюватися виключно в межах повноважень, визначених законодавством, а результати перевірок мають бути неупередженими та спрямованими на досягнення суспільно корисних результатів. Дотримання цих принципів сприяє забезпеченню балансу між

самостійністю суб'єкта, який отримав повноваження, та необхідністю контролю за його діяльністю.

Однією з найбільш поширених форм контролю є внутрішній контроль. Його здійснює орган або посадова особа, які передали певні повноваження іншому суб'єкту. Внутрішній контроль охоплює перевірку законності прийнятих рішень, аналіз звітності, оцінку ефективності виконання поставлених завдань та моніторинг результатів діяльності. Його головною перевагою є можливість оперативного реагування на виявлені порушення або недоліки, що дозволяє швидко вживати необхідних заходів для їх усунення.

Важливою складовою внутрішнього контролю є систематичне отримання інформації про стан реалізації делегованих повноважень. Для цього використовуються звіти, службові перевірки, моніторингові дослідження, аналіз статистичних показників та інші інструменти оцінювання. Такий підхід

дозволяє не лише контролювати поточну діяльність, а й прогнозувати можливі проблеми у майбутньому.

Поряд із внутрішнім контролем значну роль відіграє зовнішній контроль. Його здійснюють органи державної влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, спеціалізовані контрольні установи, а також судові органи. На відміну від внутрішнього контролю, зовнішній контроль забезпечує незалежну оцінку діяльності суб'єкта, який реалізує делеговані повноваження. Це сприяє більшій об'єктивності та дозволяє запобігати можливим зловживанням.

Особливе місце серед форм зовнішнього контролю посідає фінансовий контроль. Оскільки виконання багатьох делегованих повноважень потребує

використання бюджетних коштів, важливим завданням є перевірка законності та ефективності їх витрачання. Фінансовий контроль спрямований на забезпечення раціонального використання державних і місцевих ресурсів, недопущення фінансових порушень, нецільового використання коштів та інших негативних явищ.

У процесі здійснення фінансового контролю перевіряється правильність ведення бухгалтерської документації, відповідність витрат затвердженим бюджетним призначенням, дотримання вимог фінансового законодавства та ефективність використання бюджетних ресурсів. Результати таких перевірок мають важливе значення для оцінки діяльності суб'єкта, який реалізує делеговані функції.

Не менш важливим є адміністративний контроль, який спрямований на перевірку дотримання встановлених процедур і правил управлінської діяльності. У межах такого контролю оцінюється законність прийнятих рішень,

правильність оформлення документів, своєчасність виконання покладених завдань та відповідність діяльності суб'єкта визначеним стандартам. Адміністративний контроль може здійснюватися у формі інспекцій, перевірок, ревізій, аналізу службових документів або розгляду звернень громадян.

Особливу роль у забезпеченні законності діяльності суб'єктів публічного управління відіграє судовий контроль. Він є однією з найважливіших гарантій захисту прав і свобод людини та громадянина. Кожна особа має право оскаржити до суду рішення, дії або бездіяльність органів влади та посадових осіб, якщо вважає, що її права були порушені. Судовий контроль забезпечує реалізацію принципу верховенства права та сприяє формуванню справедливої системи державного управління.

Значну роль у сучасних умовах відіграє також громадський контроль. Активна участь громадян, громадських організацій, засобів масової інформації та експертного середовища дозволяє підвищити прозорість діяльності органів влади. Громадський контроль сприяє виявленню проблем у реалізації делегованих повноважень та стимулює органи влади до більш відповідального виконання своїх обов'язків.

Ефективність контрольної діяльності багато в чому залежить від наявності чітких критеріїв оцінювання результатів роботи. До таких критеріїв належать законність прийнятих рішень, якість надання публічних послуг, рівень задоволеності населення, своєчасність виконання завдань, ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів, а також досягнення поставлених цілей. Використання комплексної системи показників дозволяє об'єктивно оцінювати результати діяльності та визначати напрями її подальшого вдосконалення.

Важливою складовою механізму делегування є юридична відповідальність. Вона виступає гарантією належного виконання переданих повноважень та забезпечує дотримання встановлених норм і правил. Саме відповідальність спонукає суб'єктів публічної влади сумлінно виконувати свої обов'язки та утримуватися від протиправних дій.

Залежно від характеру порушення до винних осіб можуть застосовуватися різні види юридичної відповідальності. Найпоширенішою є дисциплінарна відповідальність, яка настає за порушення службової дисципліни, невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків. До посадових осіб можуть

застосовуватися такі заходи впливу, як зауваження, догана, попередження про неповну службову відповідність або звільнення з посади.

У разі порушення вимог адміністративного законодавства може наставати адміністративна відповідальність. Її застосування спрямоване на забезпечення дотримання встановлених правил управлінської діяльності та попередження нових правопорушень. Адміністративна відповідальність може передбачати різні види стягнень, визначені законодавством України.

Якщо неправомірні дії суб'єкта спричинили майнові збитки державі, територіальній громаді чи окремим особам, може наставати матеріальна або цивільно-правова відповідальність. У таких випадках винна особа зобов'язана відшкодувати завдану шкоду в порядку, встановленому законом. Це дозволяє забезпечити відновлення порушених прав та компенсацію завданих збитків.

Найсудовішим видом юридичної відповідальності є кримінальна відповідальність. Вона настає у випадках вчинення суспільно небезпечних діянь, пов'язаних зі зловживанням владою, перевищенням службових повноважень, службовим підробленням, корупційними правопорушеннями або

іншими злочинами у сфері службової діяльності. Притягнення до кримінальної відповідальності здійснюється виключно за рішенням суду та відповідно до вимог кримінального законодавства.

Необхідно зазначити, що ефективний контроль і реальне застосування відповідальності позитивно впливають на рівень довіри населення до органів державної влади та місцевого самоврядування. Громадяни мають бути впевнені, що діяльність посадових осіб перебуває під постійним наглядом, а будь-які

порушення не залишаються без належної правової оцінки. Саме це формує основу демократичного врядування та зміцнює авторитет державних інституцій.

Разом із тим практика свідчить про наявність певних проблем у сфері контролю за здійсненням делегованих повноважень. Серед основних труднощів можна виділити недостатню координацію між контролюючими органами, надмірну бюрократизацію окремих процедур, відсутність єдиних підходів до оцінювання ефективності діяльності, а також недостатню відповідальність за окремі порушення. Додатковими проблемами залишаються обмеженість фінансових ресурсів, кадровий дефіцит та недосконалість окремих норм законодавства. Для підвищення ефективності контролю необхідним є вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток електронних систем моніторингу, підвищення рівня професійної підготовки посадових осіб та посилення взаємодії між органами влади і громадськістю. Важливим напрямом також є забезпечення прозорості діяльності суб'єктів публічного управління та розширення можливостей громадського контролю.

Отже, контроль за здійсненням делегованих повноважень є невід'ємною складовою механізму їх реалізації та важливою умовою ефективного функціонування системи публічної влади. Завдяки контролю забезпечується

законність діяльності органів влади, своєчасне виявлення недоліків і підвищення якості управлінських рішень. Водночас інститут юридичної відповідальності гарантує належне виконання делегованих функцій та дотримання вимог законодавства. Поєднання ефективного контролю, прозорості діяльності органів влади та невідворотності відповідальності створює необхідні передумови для розвитку демократичного врядування, зміцнення правопорядку та підвищення ефективності публічного управління в Україні.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що делегування повноважень посідає важливе місце в системі адміністративного права та є одним із основних механізмів організації діяльності органів публічної влади. Його призначення полягає у передачі окремих функцій і компетенцій від одного суб'єкта владних повноважень іншому для більш ефективного виконання

управлінських завдань. Водночас передача повноважень не означає повного усунення суб'єкта делегування від їх реалізації, оскільки за ним зберігаються контрольні функції та відповідальність за законність здійснення переданих повноважень. У процесі дослідження було встановлено, що нормативно-правову основу делегування повноважень в Україні становлять Конституція України, закони та інші нормативно-правові акти, які регулюють порядок, умови та межі передачі владних функцій. Особливий вплив на розвиток цього інституту мають сучасні реформи у сфері державного управління, насамперед процес децентралізації, а також адаптація українського законодавства до європейських принципів і стандартів публічного врядування. Дослідження показало, що делегування повноважень може здійснюватися у різних формах залежно від суб'єктів правовідносин, обсягу переданої компетенції, строків реалізації та правових підстав передачі функцій. Найбільшого поширення на практиці набуло делегування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності управління, врахуванню потреб територіальних громад та покращенню якості публічних послуг.

Окрему увагу в роботі було приділено порядку передачі та реалізації делегованих повноважень. Встановлено, що цей процес включає визначення

суб'єктів і об'єктів делегування, прийняття відповідного рішення про передачу повноважень, забезпечення необхідними матеріальними, фінансовими та організаційними ресурсами, а також подальший контроль за їх виконанням. Ефективність реалізації делегованих функцій значною мірою залежить від чіткого законодавчого регулювання та належної взаємодії між усіма учасниками цих правовідносин. У ході дослідження також було доведено, що важливими

складовими механізму делегування є контроль та юридична відповідальність. Контроль забезпечує дотримання вимог законодавства, дозволяє оцінювати результативність виконання переданих повноважень і своєчасно виявляти недоліки в діяльності відповідних суб'єктів. Юридична відповідальність, своєю чергою, виступає гарантією належного виконання покладених обов'язків та запобігає можливим порушенням у сфері публічного управління.

Таким чином, делегування повноважень є важливим інструментом сучасного публічного управління, який забезпечує раціональний розподіл компетенції між органами влади та сприяє підвищенню ефективності їх діяльності. Завдяки використанню механізму делегування створюються умови для більш якісного надання публічних послуг, наближення управлінських рішень до потреб населення та вдосконалення системи державного управління загалом.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що подальший розвиток інституту делегування повноважень потребує вдосконалення нормативно-правової бази, посилення механізмів контролю та підвищення рівня відповідальності суб'єктів публічної влади. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню ефективної, прозорої та демократичної системи публічного управління, яка відповідатиме сучасним потребам суспільства та європейським стандартам врядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
3. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20–21. Ст. 190.
4. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 385.
5. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України : академічний курс : підручник. Київ : Юридична думка, 2007. 592 с.
6. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 520 с.
7. Ківалов С. В., Біла-Тіунова Л. Р. Адміністративне право України : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2012. 400 с.
8. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : підручник. Харків : Право, 2020. 392 с.
9. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 // Ратифікована Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР.
10. Делеговані повноваження органів місцевого самоврядування // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 07.06.2026).

ДОДАТКИ

Таблиця основних нормативно-правових актів		
Нормативний акт	Рік	Значення

Конституція України	1996	Визначає основи організації влади
Закон «Про місцеве самоврядування в Україні»	1997	Регулює делеговані повноваження
Європейська хартія місцевого самоврядування	1985	Закріплює європейські стандарти
Закон «Про місцеві державні адміністрації»	1999	Визначає компетенцію адміністрацій